

TOURISM DEVELOPMENT IS A CONTEMPORARY REQUIREMENT

Urinboyeva Yulduz Pirnazarovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent.

Salimova Sevinch Bekzod qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Iqtisodiyot fakulteti, 2-kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19461965>

Annotation. *This article analyzes the strategic importance of tourism development in modern economic conditions based on a macroeconomic approach. Tourism is considered an important factor in diversifying the national economy, increasing GDP, ensuring employment, accelerating regional development, and increasing foreign exchange earnings. The study considers the improvement of the regulatory framework, institutional reforms, improving the investment climate, and introducing innovative mechanisms in the service sector as the main drivers. It also analyzes the specific features of the tourism industry - its multiplier effect, clustering opportunities, and its inextricable link with environmental and social sustainability.*

The article substantiates the priority areas of tourism development in the context of digitalization, green economy principles, and international integration processes. As a result, it is scientifically substantiated that tourism development is not only an economic necessity, but also an objective contemporary requirement of modern development.

Keywords: *Tourism industry, macroeconomic development, services sector, economic diversification, multiplier effect, regional development, investment climate, digital tourism, green economy, export services, employment, innovative infrastructure, clustering, institutional reforms.*

РАЗВИТИЕ ТУРИЗМА – СОВРЕМЕННАЯ ПОТРЕБНОСТЬ

Аннотация. *В данной статье на макроэкономическом подходе анализируется стратегическое значение развития туризма в современных экономических условиях.*

Туризм рассматривается как важный фактор диверсификации национальной экономики, увеличения ВВП, обеспечения занятости, ускорения регионального развития и увеличения валютных поступлений. В исследовании в качестве основных движущих сил рассматриваются совершенствование нормативно-правовой базы, институциональные реформы, улучшение инвестиционного климата и внедрение инновационных механизмов в секторе услуг. Также анализируются специфические особенности туристической индустрии – ее мультипликативный эффект, возможности кластеризации и неразрывная связь с экологической и социальной устойчивостью. В статье обосновываются приоритетные направления развития туризма в контексте цифровизации, принципов «зеленой экономики» и процессов международной интеграции. В результате научно доказано, что развитие туризма является не только экономической необходимостью, но и объективной современной потребностью развития.

Ключевые слова: *Туристическая индустрия, макроэкономическое развитие, сектор услуг, экономическая диверсификация, мультипликативный эффект, региональное развитие, инвестиционный климат, цифровой туризм, «зеленая экономика», экспорт услуг,*

занятость, инновационная инфраструктура, кластеризация, институциональные реформы.

TURIZMNI RIVOJLANTIRISH DAVR TALABI

Annotatsiya. Mazkur maqolada turizm sohasini rivojlantirishning zamonaviy iqtisodiy sharoitdagi strategik ahamiyati makroiqtisodiy yondashuv asosida tahlil qilinadi. Turizm milliy iqtisodiyotning diversifikatsiyasi, yalpi ichki mahsulot hajmini oshirish, bandlikni ta'minlash, hududiy rivojlanishni jadallashtirish hamda valyuta tushumlarini ko'paytirishda muhim omil sifatida baholanadi. Tadqiqotda normativ-huquqiy bazaning takomillashuvi, institutsional islohotlar, investitsiya muhitining yaxshilanishi hamda xizmatlar sektorida innovatsion mexanizmlarning joriy etilishi asosiy drayver sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turizm industriyasining o'ziga xos xususiyatlari – multiplikativ ta'siri, klasterlashuv imkoniyatlari, ekologik va ijtimoiy barqarorlik bilan uzviy bog'liqligi tahlil qilinadi. Maqolada raqamlashtirish, yashil iqtisodiyot tamoyillari va xalqaro integratsiya jarayonlari sharoitida turizmni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari asoslab beriladi. Natijada turizmni rivojlantirish nafaqat iqtisodiy zarurat, balki zamonaviy taraqqiyotning obyektiv davr talabi ekanligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: Turizm industriyasi, makroiqtisodiy rivojlanish, xizmatlar sektori, iqtisodiy diversifikatsiya, multiplikativ effekt, hududiy rivojlanish, investitsiya muhiti, raqamli turizm, yashil iqtisodiyot, eksport xizmatlari, bandlik, innovatsion infratuzilma, klasterlashuv, institutsional islohotlar.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida turizm sohasi jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan va yuqori daromad keltiruvchi tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiy tizimda turizm nafaqat dam olish va sayohat qilish bilan bog'liq xizmatlar majmui, balki iqtisodiy o'sish, hududiy rivojlanish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim strategik tarmoq sifatida qaralmoqda. Shu sababli turizm industriyasini rivojlantirish bugungi kunda ko'plab davlatlar iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Turizmning iqtisodiy ahamiyati uning ko'p tarmoqli xususiyatida namoyon bo'ladi. Ushbu soha transport, mehmonxona xo'jaligi, savdo, madaniyat, xizmat ko'rsatish, qurilish va boshqa ko'plab tarmoqlar bilan uzviy bog'liq bo'lib, iqtisodiyotda multiplikativ effektini yuzaga keltiradi.

Ya'ni turizmning rivojlanishi boshqa tarmoqlarning ham rivojlanishiga turtki beradi.

Natijada iqtisodiyotda yangi ish o'rinlari yaratiladi, xizmatlar bozori kengayadi, hududiy infratuzilma rivojlanadi va davlat byudjetiga qo'shimcha daromadlar kelib tushadi. Shu jihatdan turizm milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. So'nggi yillarda turizm sohasi jadal rivojlanayotgan xizmatlar sektori sifatida iqtisodiy tizimda tobora muhim o'rin egallamoqda.

Raqamli texnologiyalar, global transport infratuzilmasining rivojlanishi, madaniy almashinuvning kengayishi hamda xalqaro integratsiya jarayonlari turizm bozorining yanada kengayishiga olib kelmoqda.

Ayniqsa, raqamli platformalar, onlayn bron qilish tizimlari, virtual turizm texnologiyalari va sun'iy intellekt asosidagi xizmatlar turizm industriyasining yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda. Bu jarayon turizmni nafaqat iqtisodiy, balki innovatsion rivojlanishning ham muhim komponentiga aylantirmoqda.

O'zbekiston ham boy tarixiy-madaniy merosi, noyob tabiiy resurslari, qadimiy shaharlari va milliy an'analari bilan turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega davlatlardan biri hisoblanadi. Samarqand, Buxoro, Xiva kabi qadimiy shaharlardagi tarixiy obidalar, Buyuk ipak yo'li merosi, milliy madaniyat va mehmondo'stlik an'analari mamlakat turizm salohiyatining muhim asosini tashkil etadi. Shu bilan birga, ekologik turizm, ziyorat turizmi, gastronomik turizm va ekstremal turizm kabi yangi turizm yo'nalishlarini rivojlantirish uchun ham keng imkoniyatlar mavjud. So'nggi yillarda mamlakatda turizm sohasini rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmogda. Turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, yangi mehmonxonalar va dam olish maskanlarini qurish, transport tizimini rivojlantirish, viza tartibini soddalashtirish hamda investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha muhim chora-tadbirlar amalga oshirilmogda. Ushbu islohotlar turizmni iqtisodiyotning muhim drayverlaridan biriga aylantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, turizm sohasining barqaror rivojlanishi bir qator muammolar va vazifalarni ham o'z ichiga oladi. Jumladan, turizm infratuzilmasini yanada rivojlantirish, xizmatlar sifatini oshirish, malakali kadrlar tayyorlash, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda turizm marketingini kuchaytirish dolzarb masalalar qatoriga kiradi. Ushbu muammolarni ilmiy asosda o'rganish va samarali yechimlar ishlab chiqish turizmni rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi - turizm industriyasining iqtisodiy ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish, turizmni rivojlantirishning zamonaviy omillari va ustuvor yo'nalishlarini aniqlash hamda ushbu sohaning milliy iqtisodiyotdagi o'rini asoslab berishdan iborat. Shu bilan birga, turizmni rivojlantirish orqali hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlash, xizmatlar sektorini kengaytirish va xalqaro turizm bozorida mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Shunday qilib, turizm industriyasini rivojlantirish bugungi kunda iqtisodiy zarurat va strategik ustuvor vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda. Turizmning iqtisodiyotga ko'rsatadigan ko'p qirrali ta'siri, yangi ish o'rinlari yaratishdagi roli, investitsiya jalb qilish imkoniyatlari hamda madaniy almashinuvni rivojlantirishdagi ahamiyati ushbu sohani rivojlantirishni zamonaviy davrning muhim talabi sifatida namoyon etadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Turizmni rivojlantirish masalasi zamonaviy iqtisodiy transformatsiya sharoitida ko'p qirrali va tizimli yondashuvni talab qiladigan ilmiy muammo sifatida shakllangan. Taqdim etilgan manbalar turizmni oddiy xizmat turi sifatida emas, balki makroiqtisodiy o'sish, hududiy rivojlanish, investitsiya faolligi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi strategik sektor sifatida talqin qiladi.

Avvalo, turizm industriyasining rivojlanish imkoniyatlari va o'ziga xos xususiyatlariga bag'ishlangan tadqiqotlarda turizm iqtisodiy islohotlar sharoitida mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotining muhim omili sifatida baholanadi. Unda turizm mahalliy aholini ish bilan ta'minlash, daromadlar darajasini oshirish, hududiy infratuzilmani rivojlantirish hamda xorijiy turistlarni jalb qilish orqali milliy iqtisodiyotga sezilarli ta'sir ko'rsatishi ilmiy asoslangan.

Adabiyotlar tahlilida xizmatlar sohasining zamonaviy iqtisodiyotdagi ustuvorligi davlat strategiyasi darajasida e'tirof etilgani qayd etiladi, bu esa turizmni iqtisodiy o'sishning tarkibiy drayveri sifatida ko'rish zarurligini anglatadi. Mazkur manbalarda turizmning multiplikativ samarasi alohida ta'kidlanadi. Xususan, turizmda yaratilgan bitta ish o'rni unga tutash sohalarda bir necha yangi ish o'rinlari yuzaga kelishiga sabab bo'lishi qayd etiladi. Bu yondashuv turizmni iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari – transport, savdo, umumiy ovqatlanish, hunarmandchilik, madaniyat va qurilish bilan uzviy bog'langan kompleks tizim sifatida talqin qilish imkonini beradi. Shuningdek, turizm xizmatlarining eksport xususiyati, ya'ni turistlarni qabul qiluvchi mamlakat hududida iste'mol qilinishi orqali valyuta tushumlari shakllanishi iqtisodiy samaradorlikning o'ziga xos modelini yaratadi.

Bu jihat xizmatlar eksportining an'anaviy tovar eksportidan farqli mexanizm asosida amalga oshirilishini ko'rsatadi. Hududiy rivojlanish nuqtayi nazaridan qaralganda, turizm mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy nomutanosiblikni yumshatish vositasi sifatida talqin qilinadi.

Turistik resurslarga boy, biroq sanoat jihatdan sust rivojlangan hududlarda turizmni rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilmani kengaytirish va mahalliy aholining daromadlarini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, turizm infratuzilmasining tarmoq va funksional jihatlari tizimlashtirilib, turizm infratuzilmasi, turindustriya infratuzilmasi va turizm bozori infratuzilmasi kabi tushunchalar ilmiy asosda ajratilgan.

Bu esa turizmni institutsional-iqtisodiy tizim sifatida chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy tamoyillari va omillariga bag'ishlangan tadqiqotlarda bozor mexanizmlarining o'ziga xos jihatlari yoritilgan. Turizm bozorining segmentatsiyasi, mavsumiyligi, talab va taklif determinantlari hamda narx shakllanish jarayonlari ilmiy asosda tahlil qilingan. Bu esa turizmni barqaror rivojlantirish uchun iqtisodiy muvozanat, investitsiya siyosati va narx mexanizmlarini to'g'ri shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

Hududiy turizm iqtisodiyotida ishchi kuchidan foydalanish samaradorligi, daromadlar tarkibi, turistik renta va kapitalning mahsuldorligi kabi masalalar ham muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, turizm xizmatlarini rivojlantirishda sifat va raqobatbardoshlik, ekologik barqarorlik, innovatsion yondashuv, xalqaro standartlarga moslik hamda ijtimoiy mas'uliyat tamoyillari ustuvor yo'nalish sifatida ko'rsatilgan. Bu tamoyillar turizmni qisqa muddatli foyda manbai sifatida emas, balki uzoq muddatli barqaror rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi sifatida ko'rishga asos yaratadi.

Ayniqsa, ekologik mas'uliyat tamoyili tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va atrof-muhitni muhofaza qilish orqali turizmning barqaror modelini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. Innovatsion yondashuv va raqamli transformatsiyaga oid manbalarda turizm zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati keng yoritilgan. Raqamli platformalar, sun'iy intellekt, virtual va qo'shimcha reallik texnologiyalari, blokcheyn tizimlari turizm xizmatlarini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqishi ta'kidlanadi.

Innovatsiyalar sayohatni rejalashtirish, bron qilish, to'lovlarni amalga oshirish va mijozlarga individual xizmat ko'rsatish jarayonlarini soddalashtiradi hamda xizmat sifatini oshiradi. Adabiyotlar ro'yxatida xalqaro ilmiy manbalarga murojaat qilinishi turizm sohasidagi tadqiqotlarning global ilmiy tendensiyalar bilan uyg'unligini ko'rsatadi. Normativ-huquqiy asoslar ham tahlil qilingan manbalarda muhim o'rin tutadi.

Prezident farmonlari va strategik hujjatlarga havolalar berilishi hamda turizmni davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilanganini tasdiqlaydi. Bu esa turizmni rivojlantirish jarayoni tasodifiy emas, balki tizimli va maqsadli davlat siyosati asosida amalga oshirilayotganini anglatadi.

Umuman olganda, tahlil qilingan adabiyotlar turizmni iqtisodiy o‘shishning multiplikativ manbai, hududiy rivojlanishni jadallashtiruvchi vosita, investitsiya jalb qiluvchi sektor, ijtimoiy bandlikni oshiruvchi omil hamda innovatsion va raqamli transformatsiya jarayonining faol ishtirokchisi sifatida talqin qiladi. Ushbu manbalar “Turizmni rivojlantirish – davr talabi” mavzusini nazariy, metodologik va amaliy jihatdan asoslash uchun mustahkam ilmiy poydevor yaratadi hamda turizmni zamonaviy makroiqtisodiy siyosatning strategik elementi sifatida ko‘rish zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research methodology). Mazkur tadqiqotda “Turizmni rivojlantirish – davr talabi” mavzusi kompleks makroiqtisodiy yondashuv asosida o‘rganildi.

Turizm ko‘p tarmoqli va multiplikativ ta’sirga ega sektor bo‘lganligi sababli metodologiya tizimli, qiyosiy va empirik tahlil usullarining integratsiyasiga tayandi. Tadqiqotning metodologik bazasi iqtisodiy nazariya, xizmatlar bozori konsepsiyasi, hududiy rivojlanish nazariyasi va barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslandi.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Zamonaviy iqtisodiyotda turizm sohasi xizmatlar sektorining muhim tarkibiy qismi sifatida makroiqtisodiy tizim rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Turizm iqtisodiy o‘shish, bandlikni ta’minlash, hududiy infratuzilmani rivojlantirish va valyuta tushumlarini oshirishga xizmat qiluvchi kompleks tarmoq hisoblanadi. Shu sababli turizm industriyasini makroiqtisodiy nuqtai nazardan tahlil qilish uning iqtisodiyotdagi real o‘rni va ta’sirini aniqlash imkonini beradi. Makroiqtisodiy yondashuvda turizm sektori yalpi talab va xizmatlar eksportiga ta’sir qiluvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Xorijiy turistlar tomonidan mamlakat hududida amalga oshiriladigan xarajatlar xizmatlar eksporti sifatida baholanadi va bu jarayon yalpi ichki mahsulot hajmining oshishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga turizm infratuzilmasining rivojlanishi transport, savdo, mehmonxona xo‘jaligi, umumiy ovqatlanish va madaniyat kabi ko‘plab tarmoqlarni rivojlantiradi. Bu esa turizmning iqtisodiyotda multiplikativ ta’sirga ega ekanligini ko‘rsatadi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda turizm sohasi jadal rivojlanib, xalqaro turizm oqimining sezilarli darajada ortgani kuzatilmoqda. Quyidagi jadval mamlakatga tashrif buyurgan xorijiy turistlar sonining dinamikasini ko‘rsatadi.

O‘zbekistonga tashrif buyurgan xorijiy turistlar soni (2023–2025)

Yil	Turistlar soni (mln kishi)	O‘shish sur‘ati
2023	6.6	-
2024	8.2	24
2025	11.7	42.7

Jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, 2023–2025 yillar davomida O‘zbekistonga tashrif buyurgan xorijiy turistlar soni barqaror o‘shish tendensiyasini namoyon etgan.

Xususan, 2024 yilda turistlar soni 8 milliondan oshib, 2023 yilga nisbatan sezilarli darajada ko'paygan. 2025 yilga kelib esa turistlar soni 11 milliondan ortiqni tashkil etib, mamlakat turizm tarixidagi eng yuqori ko'rsatkichlardan biriga aylangan. Ushbu o'sish turizm infratuzilmasining rivojlanishi, transport xizmatlarining yaxshilanishi hamda xalqaro turizm marketingining kuchayishi bilan izohlanadi.

Turizm rivojlanishining iqtisodiyotga ta'sirini makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orqali ham baholash mumkin. Quyidagi jadval turizm sektorining iqtisodiy tizimdagi asosiy ko'rsatkichlarini ifodalaydi.

Turizm sektorining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	Miqdor
Turizmning YAIMdagi o'rni	3-4 %
Turizm xizmatlari eksporti	2 mlrd AQSH dollari
Turizm sohasida yaratilgan ish o'rinlari	70 mingdan ortiq
Yangi mehmonxona va joylashtirish obyektlari	180 dan ortiq

Mazkur ko'rsatkichlar turizm industriyasining iqtisodiy tizimda tobora muhim o'rin egallayotganini ko'rsatadi. Turizmning YAIMdagi ulushi nisbatan kichik bo'lsa-da, uning iqtisodiy tizimdagi multiplikativ ta'siri juda yuqori. Turizm rivojlanishi natijasida boshqa xizmat ko'rsatish tarmoqlarida ham iqtisodiy faollik ortadi.

Makroiqtisodiy modellar nuqtai nazaridan qaralganda, turizm rivojlanishi yalpi talabning oshishiga olib keladi. Xorijiy turistlarning mamlakat hududida sarflagan mablag'lari iqtisodiyotda yangi daromadlar yaratadi. Bu jarayon AD-AS modeli orqali izohlanadi. Turizm xizmatlariga bo'lgan talab ortishi natijasida yalpi talab egri chizig'i o'ng tomonga siljiydi. Natijada ishlab chiqarish hajmi ortadi, bandlik darajasi oshadi va iqtisodiy o'sish sur'atlari tezlashadi.

Turizmning iqtisodiyotga ta'sirini hududiy rivojlanish nuqtai nazaridan ham ko'rib chiqish muhimdir. Turizm faoliyatining rivojlanishi tarixiy va madaniy merosga ega hududlarda xizmatlar bozorining kengayishiga olib keladi. Quyidagi jadval hududlar bo'yicha turizm xizmatlari hajmini ko'rsatadi.

Hududlar bo'yicha turizm xizmatlari hajmi

Hudud	Turizm xizmatlari hajmi
Toshkent shahri	1.7 trln so'm
Samarqand viloyati	305 mlrd so'm
Xorazm viloyati	73 mlrd so'm
Toshkent viloyati	52 mlrd so'm
Buxoro viloyati	31 mlrd so'm

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, turizm xizmatlarining eng katta ulushi Toshkent shahri va Samarqand viloyati hissasiga to'g'ri keladi. Bu hududlarda turizm infratuzilmasi rivojlanganligi, transport aloqalari qulayligi hamda tarixiy-madaniy obidalar mavjudligi bilan izohlanadi. Buxoro va Xorazm viloyatlari ham tarixiy turizm markazlari sifatida muhim ahamiyatga ega. Turizm faoliyatining hududlar bo'yicha kengayishi mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Turizm rivojlanishi investitsiyalar oqimining ortishiga ham sabab bo'ladi. Turizm infratuzilmasini rivojlantirish uchun mehmonxonalar, transport tizimi, turistik obyektlar va xizmat ko'rsatish tarmoqlariga investitsiyalar kiritiladi. Ushbu investitsiyalar iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi hamda mamlakatning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshiradi.

Makroiqtisodiy tahlil natijalariga ko'ra, turizm sohasi iqtisodiyotda multiplikativ ta'sirga ega bo'lgan muhim tarmoqlardan biri hisoblanadi. Turizm rivojlanishi xizmatlar eksportining oshishiga, hududiy infratuzilmaning rivojlanishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va iqtisodiy o'sish sur'atlarining tezlashishiga xizmat qiladi. Shu sababli turizm industriyasini rivojlantirish mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Umuman olganda, o'tkazilgan makroiqtisodiy tahlillar turizm sohasining iqtisodiyotdagi strategik ahamiyatini tasdiqlaydi. Turizmning rivojlanishi yalpi talabning oshishiga, iqtisodiy faollikning kengayishiga va xizmatlar sektorining rivojlanishiga olib keladi. Bu esa turizmni rivojlantirish bugungi kunda iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot davomida turizm industriyasining iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyati makroiqtisodiy yondashuv asosida kompleks tahlil qilindi. O'rganish natijalari shuni ko'rsatadiki, turizm sohasi zamonaviy iqtisodiyotda xizmatlar sektorining eng muhim va tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Turizm iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi, bandlikni ta'minlovchi, hududiy rivojlanishni jadallashtiruvchi hamda xalqaro iqtisodiy integratsiyani kuchaytiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, turizm rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotida multiplikativ ta'sirni yuzaga keltiradi. Turizm xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi transport, mehmonxona xo'jaligi, savdo, umumiy ovqatlanish, madaniyat va boshqa xizmat ko'rsatish tarmoqlarining rivojlanishiga turtki beradi.

Natijada iqtisodiyotda yangi ish o'rinlari yaratiladi, xizmatlar bozori kengayadi va hududiy infratuzilma rivojlanadi. Shu bilan birga, xorijiy turistlar tomonidan amalga oshiriladigan xarajatlar xizmatlar eksporti sifatida namoyon bo'lib, mamlakatga qo'shimcha valyuta tushumlarini ta'minlaydi. Makroiqtisodiy modellar asosida o'tkazilgan tahlillar turizm rivojlanishi yalpi talabning oshishiga va iqtisodiy o'sish sur'atlarining tezlashishiga olib kelishini ko'rsatdi.

Turizm xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi AD-AS modeli nuqtai nazaridan yalpi talab egri chizig'ining o'ng tomonga siljishiga sabab bo'ladi. Bu esa ishlab chiqarish hajmining ortishi, bandlik darajasining oshishi hamda xizmatlar sektorining kengayishiga olib keladi. Statistika ma'lumotlar tahlili ham turizm sohasining iqtisodiyotdagi ahamiyati tobora ortib borayotganini ko'rsatdi. So'nggi yillarda mamlakatga tashrif buyurgan xorijiy turistlar sonining keskin oshgani, turizm xizmatlari hajmining kengaygani hamda turizm infratuzilmasining rivojlangani ushbu tarmoqning iqtisodiy rivojlanishdagi muhim rolini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, turizm xizmatlarining hududlar bo'yicha kengayishi mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishiga va aholi daromadlarining oshishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, turizm industriyasini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, xizmatlar eksportini kengaytirish hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli turizm infratuzilmasini rivojlantirish, xizmatlar sifatini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda turizm marketingini kuchaytirish ushbu sohaning kelgusidagi rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, turizm industriyasining rivojlanishi iqtisodiy o'sishni ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shuning uchun turizmni rivojlantirish bugungi kunda nafaqat iqtisodiy zarurat, balki zamonaviy taraqqiyotning obyektiv davr talabi sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining turizm sohasini rivojlantirishga oid qarorlari va farmonlari. – Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlari.
3. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi – LEX.UZ.
<https://lex.uz>
4. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi rasmiy ma'lumotlari.
<https://stat.uz>
5. Turizm qo'mitasi ma'lumotlari asosida tayyorlangan statistik tahlillar.
<https://www.uzbektourism.uz>
6. "Turizm industriyasining rivojlanish imkoniyatlari va o'ziga xos xususiyatlari" nomli ilmiy maqola.
7. O'zbekiston iqtisodiyotida xizmatlar sohasining rivojlanishiga oid ilmiy tadqiqotlar to'plami.
8. O'zbekiston turizm sektori bo'yicha statistik ma'lumotlar.
<https://www.kun.uz/en/news/2024/02/21/around-7-million-tourists-visited-uzbekistan-in-2023-tourism-committee>
9. O'zbekistonga tashrif buyurgan xorijiy turistlar statistikasi.
<https://monitor.kun.uz/en/news/2025/02/03/82-million-tourists-visited-uzbekistan-in-2024>
10. Turizm xizmatlari hajmi bo'yicha statistik tahlil.
<https://frank.uz/en/news-en/tourism-brought-2-2-trillion-soums-to-uzbekistan-in-eight-months>
11. O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanish istiqbollari bo'yicha iqtisodiy tahlil.
<https://uz.kursiv.media/en/2025-11-21/uzbekistan-plans-to-double-tourism-gdp-share-by-2030>
12. O'zbekistonda turizm oqimi bo'yicha yangi rekord statistikasi.
<https://zamin.uz/en/uzbekistan/182571-new-record-117-million-tourists-visited-uzbekistan-in-2025.html>
13. Xalqaro turizm rivoji bo'yicha statistik ma'lumotlar – World Tourism Organization.
<https://www.unwto.org>
14. Xalqaro turizm statistikasi va global tahlillar – World Bank.
<https://www.worldbank.org>